

**2024_Anul TRIBUNA 140 (I): Tribuna sintetizează o întreagă epocă,
înseamnă apariția realismului, ruperea cu romantismul minor și
... proza lui Slavici și poezia lui Coșbuc!**

Valentin Tașcu

Tribuna (1884-1903) de la Sibiu sintetizează o întreagă epocă!

Tribuna
mișcare politică,
culturală și literară

Tribuna înseamnă proza lui Slavici și poezia lui Coșbuc!

Mircea Popa

Istoria presei românești din Transilvania

Programul cultural al Tribunei:
- unitatea culturală a tuturor românilor;
- soarele românilor pentru toți românii la București răsare!

Ziarele nu sunt nici opere originale, nici traducțiuni, ci o specie de condică ... un om, numit publicist, înscrie ... tot ce aude, tot ce vede, tot ce i se pare că a văzut, sau a auzit și, în fine tot ce-i vine în cap!

Această ramură de literatură e ... și cea mai gustată ...

1884
Anul
Tribuna
140
2024

În urmă cu 140 de ani - într-o zi de sâmbătă (14/26 Aprilie 1884) - a apărut primul număr din cotidianul „TRIBUNA”.

Din 2013, cotidianul Tribuna a prezentat săptămânal, atât fenomenul tribunist cât și marile personalități care au activat la cotidianul sibian. Dacă în 2014, cotidianul își sărbătorea 130 de ani de la fondare, organizând ample manifestări culturale, în 2015 - era declarat **Anul Slavici** (comemorându-se 90 de ani de la stingerea din viață a scriitorului și fondatorului Tribunei), 2016 - **Anul Coșbuc** (150 de ani de la nașterea poetului tribunist), 2017 - **Anul tribuniștilor memorandiști**, 2018 - **Marea Unire și tribunismul**, 2019 - **Anul tribuniștilor**, 2020 - **Anul Iorga, anul sămănătoriștilor**, 2021 - **Anul Goga, anul tinerilor oțeliți** (la 150 de ani de la nașterea ilustrului tribunist), 2022 - **Anul Agârbiceanu** (la 140 de ani de la naștere), 2023 - **Anul Aurel C. Popovici** (sărbătorind 160 de ani de la nașterea omului politic, precursor al fondării Uniunii Europene). Astfel, cititorii Tribunei au avut acces la informații istorice autentice, verificate, ce pot contribui la înțelegerea celei mai importante perioade din viața poporului român, reprezentând epoca de deșteptare națională, din sec. al XIX și începutul sec. al XX-lea. În ultimul deceniu, dr. Vasile Crișan a elaborat seria de volume „**Enciclopedia Tribunei**”, fiind singurul cotidian din România - probabil și din Europa -, care și-a promovat activitatea, redactorii și colaboratorii într-o lucrare enciclopedică de mari dimensiuni; iar cele cinci volume reprezintă o operă complexă, ce nu poate fi omisă în elaborarea unei istorii actualizate a românilor din Transilvania și România. La începutul anului 2024 - anul tuturor luptelor electorale importante pentru viitorul României, dar și pentru înțelegerea rolului pe care Tribuna l-a avut în viața românilor din Transilvania -, prezentăm un pasaj

edificator din „**Istoria presei românești din Transilvania**” (2003), autori fiind criticii și istoricii literari **Mircea Popa** (1939, Lazuri de Beiuș) și **Valentin Tașcu** (1944, Petroșani - 2008, Tg-Jiu): «În viața politico-literară a Transilvaniei, **Tribuna (1884-1903) de la Sibiu sintetizează o întreagă epocă**. Ea desparte în două, ca o albă, literatura acesteia, marcând un sfârșit și un început. Căci **Tribuna** înseamnă de fapt ruperea cu romantismul minor și edulcorat al **Familiei**, refuzul refugiului în istorie și în exaltarea virtuților noastre latine și reîntoarcerea la realitățile vieții naționale și sociale de fiecare zi, la etnografie, folclor și limbă proprie. **Tribuna** înseamnă apariția realismului și posibilitățile pe care acesta le deschide; **Tribuna** înseamnă limbă literară formată, refuzul provincialismului, latinismului și spiritului dialectal; **Tribuna** înseamnă literatură națională superioară, un gând primenitor și o slovă înaripată; **Tribuna** înseamnă proza lui Slavici și poezia lui Coșbuc. Ce a reprezentat **Tribuna** în viața literară a poporului nostru au spus-o alții la timpul potrivit. Noi vrem să subliniem doar ideea de organizare, de radicalism, pe care o introducea noul organ de presă. N. Iorga în „**Istoria presei românești**” surprindea această notă caracteristică în modul următor: „**Tribuna** izbutește nu numai să învieze activitatea reținută și atunci de anumite scrupule de tradiție și rezerve dinastice a partidului național de peste munți, dar în același timp se apropie de popor, ceea ce nu făcuse până atunci nici una din foile de la noi, și anume de poporul de la sate, până la ultimul plugar cu conștiință de carte, predicăția națională”. Prin urmare, renașterea e mai întâi una de ordin politic, național. E vorba de întâia mișcare resurecțională cu caracter politic militant de după 1848, întâia mișcare națională de largă concentrare. Alt cercetător al fenomenului, profesorul clujean Ioan Breazu, o definește astfel: „Întâia poruncă din programul cultural al Tribunei a fost: **unitatea culturală a tuturor românilor**”; iar a doua „**soarele românilor pentru toți românii la București răsare!**”. Aceste principii care focalizau interesele întregii intelectualități românești transilvănene au născut la rândul lor și alte deziderate. Ele au trecut spre realizare prin alte pârghii, așa cum remarcă același cercetător: „Întâia parte din programul literar al Tribunei a fost așezarea pe baze sănătoase de dezvoltare a limbii românești din Ardeal; iar a doua, stimularea forțelor literare locale spre o creație literară originală”.

O mișcare politică, culturală și literară de proporțiile celei înfăptuite de **Tribuna** se putea realiza numai de către o grupare omogenă de forțe care să fie concentrate și conduse spre același scop. Acest rol de organizator și l-a asumat Slavici, personalitate literară recunoscută în toate cercurile carpatine. Alături de el, au venit toți cărturarii de frunte ai Ardealului: I. Bechnitz, Diamandi Manole, Aurel Brote, Eugen Brote, Gh. Papp, Ion Reteganul, I.T. Mera, V. Onițiu, I. Popovici - Bănățeanul etc., iar contribuția lor a fost substanțială. Mai ales în marea lor majoritate s-au manifestat și pe plan literar, cu un condei viguros și de talent. Toate acestea au făcut din **Tribuna** o realitate vie și indestructibilă, un for de competență și combativitate, o tradiție. Creând o metodă de lucru, o manieră, o formă de existență și expresie, **Tribuna** va rămâne pentru transilvăneni farul călăuzitor, reprezentantul legal al intereselor lor. De aceea, apelul la o nouă **Tribună** este soluția la care va apela intelectualitatea transilvăneană în momentele istorice dificile. La apariția celei de a 3-a **Tribune**, în 1915, la București, redactorul ei, Gh. Popp, scria despre aceasta în termenii următori: „Timp de treizeci de ani aproape, numele Tribunei a călăuzit viața politică a neamului românesc din Transilvania. Faptele naționale de peste munți nu se pot despărți de ea.

Cuvântul **Tribuna** a ajuns acolo mai mult decât o firmă, a fost o noțiune, un titlu care a stăpânit mulțimile cu puterea de vrajă a unui simbol ce ademenește și împinge masele înainte. **Tribuna a fost o cetate inexpugnabilă de idealism și radicalism politic**”». În debutul lucrării, în „**Preliminarii**”, autorii făceau câteva constatări: «Cea dintâi privea faptul că istoria unei literaturi nu se poate scrie fără a ține seama de istoria presei literare din acel timp, jurnalistica intrând după el în mod obligatoriu în sfera

literaturii, alături de operele originale și traduceri. Cea de-a doua privea dezvoltarea impetuoasă a ziaristicii din timpul său, care ajunsese să acapareze tot interesul contemporanilor, încât îi făcea să declare: „Dar partea cea mai ponderoasă a literaturii române sunt ziarele. **Ziarele nu sunt nici opere originale, nici traducțiuni, ci o specie de condică, în care un om, numit publicist, înscrie în ordinea zilelor, dar fără ordine de materie, tot ce aude, tot ce vede, tot ce i se pare că a văzut, sau a auzit și, în fine tot ce-i vine în cap! Această ramură de literatură e cea mai răspândită și cea mai gustată în România**”. În „**Argument**”, scriitorul Mircea Popa justifica apariția acestei importante lucrări: «Cultura românească din etapa actuală nu beneficiază încă de o istorie a presei românești scrisă și redactată după toate cerințele jurnalismului modern. Vechea „**Istorie a presei românești**” realizată de Iorga în 1922 e sub toate aspectele depășită, deși ea a cunoscut o reeditare recentă, tocmai datorită vidului de informație. O altă încercare, cea a generalului C-tin Antip, singurul care avea aprobare să țină un curs de istoria presei la vechea Facultate de Ziaristică, amarnic controlată și dirijată de ideologii Partidului Comunist, care nu primeau în sânul lor decât elemente bine verificate, Facultate care a funcționat multă vreme sub egida Școlii Superioare de partid „Ștefan Gheorghiu”, e atinsă de toate viciile unei false interpretări, la care se adaugă numeroasele lipsuri de informare. După 1990 s-a încercat câte ceva în acest sens, dar toate tentativele de până acum sunt fie încercări parțialiste, fie rizibile conspecte cu aer diletantistic și de improvizație școlărească. Ne referim înainte de toate la modesta schiță a unui proiect de cercetare intitulată pompos „**Istoria presei**” de către autorul ei Iulian Negrilă (Ed. Multimedia, 1997, 125 p.).

Una mai documentată, dar și nedusă până la capăt și asfixiată până la refuz de mulțimea materialului informativ este cea a lui Ion Iliescu, „**O istorie deschisă a presei române**” (1575-1925), apărută la Timișoara la Editura Mirton (1999). Nici alte două lucrări, cea a lui Victor Vișinescu („**O istorie a presei românești**”, București, Ed. Victor, 2000) și cea a lui Dumitru Coval („**Din istoria jurnalisticii românești**”, Chișinău, Ed. Științifică, 1992), nu depășesc faza încercărilor. Iată de ce ne-am hotărât să reluăm vechea noastră lucrare „**Istoria presei literare românești din Transilvania**” (până la 1918), apărută la Editura Dacia în 1980, extinzând cercetarea și asupra presei politice. În acest fel lucrarea noastră tinde să înfățișeze întreaga plajă a presei românești de pe teritoriul Transilvaniei și din principalele orașe din afara granițelor în care s-au înregistrat încercări de a dura o presă națională, de a oferi un cadru prielnic manifestărilor cultural - literare și de a susține, într-un fel sau altul, cauza națională (...)).».

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2024-tribuna-140-1-tribuna-sintetizeaza-o-intreaga-epoca-inseamna-aparitia-realismului-ruperea-cu-romantismul-minor-si--proza-lui-slavici-si-poezia-lui-cosbuc-173668.html>

În: *Tribuna*, 02 ianuarie 2024